

N:o 73.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående upplåtelse af mark från hemmanet Belgstena n:o 1 under Ribbingelunds kungsgård i Kjula socken och Öster Rekarne härad af Södermanlands län till skolhustomt för Kjula församling; gifven Stockholms slott den 30 mars 1900.

Under åberopande af bilagda protokoll öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att ett å en af förste landtmätaren A. W. Lodén år 1899 upprättad karta utmärkt område om 0,43 hektar må från hemmanet Belgstena n:o 1 under Ribbingelunds kungsgård i Kjula socken och Öster Rekarne härad af Södermanlands län afsöndras samt till Kjula församling med eganderätt upplåtas, med tillträdet räknadt från den 14 mars 1900, under vilkor att församlingen senast en månad efter erhållen del af Kongl. Maj:ts tillstånd till upplåtelsen till Södermanlands läns ränteri såsom köpeskillning för området inlevererar 118 kronor 25 öre; samt

att den inflytande köpeskillningen må få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Nils Claëson.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 mars 1900.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: WIKBLAD,
ANERSTEDT,
herr VON KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER,
CLAËSON,
DYRSSEN,
CRUSEBJÖRN,
RESTADIUS.

Föredragande departementschefen, statsrådet Claëson anförde:

»Vid en år 1897 å Ribbingelunds kungsgård med underlydande i Kjula socken och Öster Rekarne härad af Södermanlands län hållen uppskattning för egendomens förnyade utarrendering från den 14 mars 1900 upplystes, att Kjula församling å egorna till det under kungsgården lydande hemmanet $\frac{3}{8}$ mantal Belgstena n:o 1 sedan omkring 30 år tillbaka innehade ett område om 43 ar, som af församlingen med vederbörande arrendatorers medgifvande begagnats till tomt för ett skolhus, kalladt Kjula Hedskola. Med föranledande häraf lät domänstyrelsen genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län förständiga församlingen att ofördröjligen söka utverka Eders Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd att fortfarande få disponera berörda område.

Till åtlydnad af nämnda förständigande har nu Kjula församling genom å kyrkostämma utsedde komiterade i en af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande med underdånig skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t

insänd ansökning anhållit, att församlingen måtte få fortfarande disponera ofvanberörda till plats för skolhus begagnade område; varande ansökningen åtföljd af en af förste landtmätaren A. W. Lodén öfver området år 1899 upprättad karta, utvisande att området i vester begränsades af Öster Rekarne härads allmanning och i öster vore skildt från Belgstena öfriga egor genom en väg.

I sin förenämnda skrifvelse har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande dels meddelat, att i det angående lotten n:o 1 af Ribbingelunds kungsgård med underlydande, i hvilken arrendelott hemmanet Belgstena vore inbegripet, upprättade, för 20 års tid från den 14 mars 1900 gällande arrendekontrakt föreskrifvits, att, derest Eders Kongl. Maj:t skulle berättiga Kjula församling att förvärfva egande- eller dispositionsrätt till ifrågavarande område, arrendatorn vore skyldig afstå marken utan rätt till något slags godtgörelse, dels ock hemställt, att, då medgifvande åt församlingen att fortfarande få disponera berörda område till plats för skolhus skulle, utan att någon uppoffring derigenom kronan tillskyndades, främja ett allmännyttigt ändamål, Eders Kongl. Maj:t tacktes i nåder bifalla den gjorda framställningen, dervid dock det vilkor borde föreskrifvas, att området skulle af församlingen hållas behörigen inhägnadt.

Genom nådig remiss anbefald att efter vederbörandes hörande i detta ärende afgifva underdånigt utlåtande, har domänstyrelsen, som af instrumentet öfver förenämnda arrendevärdering inhemtad, att uppskattningsmännen föreslagit, det Kjula församling skulle få under den nya arrendeperioden fortfarande innehafva ifrågavarande område mot en årlig afgift till arrendatorn af 15 kronor, anmodat Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande att infordra församlingens å kyrkostämma afgifna yttrande, huruvida församlingen vore villig såsom köpeskilling för området erlägga ett belopp, motsvarande 25 gånger nyssnämnda afgift.

I anledning häraf har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande till domänstyrelsen öfverlemnad ej mindre utdrag af protokollet vid extra kyrkostämma med församlingen den 12 februari 1900 än äfven yttrande af förste landtmätaren A. W. Lodén.

Enligt sagda protokoll anhåller församlingen — under erinran att det stora antal barn, som undervisades i den å ifrågavarande område belägna skolan, hufvudsakligen utgjordes af barn till arbetare från Ribbingelunds kungsgård med underlydande, hvilkas fattiga föräldrar ej kunde bidraga till de stora omkostnaderna för denna skola, hvarför det alltid ansetts tillbörligt, att det lilla området, hvarå skolan vore uppförd och hvilket ursprungligen utgjort en nästan värdelös sandbacke, finge kostnads-

fritt disponeras — att berörda område måtte fortfarande upplåtas till skolhustomt kostnadsfritt, helst församlingen, som saknade tillgångar, vore just i följd af kostnader för skolhusbyggnad betungad af så stora skulder, att kommunalutskylderna uppginge till mer än en krona för fyrk, men förklarar sig församlingen emellertid villig att, om denna förmån ej kunde beviljas, för området erlægga helst en afgäld af 15 kronor om året eller, derest detta ej tillåtes, en köpeskilling motsvarande 25 gånger den föreslagna årliga afgiften af 15 kronor.

Förste landtmätaren Lodén yttrar, att ifrågavarande område bestode af svag sandjord samt att dess årliga afkastning med hänsyn till markens beskaffenhet och det i skogen inträngda läget svårligen kunde uppskattas till mer än hälften af hvad den förstklassiga åkerjorden å Ribbingelund beräknades afkasta.

I den skrifvelse, hvarmed Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande beledsagat nyssberörda, till domänstyrelsen öfversända båda handlingar, säger sig Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande vidhålla sin mening, att ifrågavarande område borde fortfarande afgiftsfritt till församlingen upplåtas; anförande Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande vidare: I skolan undervisades barn mestadels från kungsgårdens egna områden; och hade det således varit till stor fördel för kungsgården, att ifrågavarande skola uppförts å kungsgården tillhörig mark. Det förefölle äfven sannolikt, att skolan der uppförts just af det skäl, att platsen afgiftsfritt upplåtits; och då församlingen nu i mera än fyrtio år afgiftsfritt nyttjat platsen, syntes billigheten fordra, att församlingen fortfarande blefve vid samma rättighet bibehållen. Utskylderna i församlingen vore också synnerligen betungande, hvarför största sparsamhet med församlingens medel borde iakttagas. Men om afgiftsfri nyttjanderätt icke vidare kunde församlingen medgifvas, syntes dock den vid senaste arrendeuppskattningen föreslagna afgift, femton kronor årligen, i allt fall vara mycket för hög. Vid arrendeuppskattningen hade egendomens bästa åkerjord med alla de förmåner, som åtföljde densamma brukande, upptagits till ett arrendevärde af 22 kronor per hektar. Det nu ifrågavarande området, som vore beläget å egendomens utmark, utgjordes af svag sandjord, och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande hölle därför, i likhet med förste landtmätaren Lodén, före, att samma jord icke kunde ega högre arrendevärde än högst hälften i förhållande till egendomens förstklassiga åkerjord, eller således elfva kronor per hektar. Efter denna värdering borde årliga afgiften för skolhustomten, som innehölle 0,43 hektar, skäligen icke sättas högre än till 4 kronor 73 öre och, om tomten med eganderätt upplåtes, borde i förhållande

härtill köpeskillingen icke bestämmas högre än till 118 kronor 25 öre.

Med anledning af hvad förste landtmätaren Lodén och Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande sålunda anfört, har domänstyrelsen infordrat yttrande i ärendet från t. f. domänintendenten i länet, hvilken meddelat följande: Då vid arrendeuppskattningar å kronoegendomar inom länet förrättningsmännen hade att afgifva förslag till den årliga afgäld, som ansåges böra utgå från å egendomen befintlig, före år 1883 tillkommen lägenhet, hvars bibehållande ej vore till men för egendomens skötsel, toges hänsyn ej allenast till lägenhetens areal samt markens jemnhet och öfriga beskaffenhet, utan äfven till belägenhet och kommunikationer. Det värde, lägenheten ansåges ega såsom byggnadsplats, inverkade sålunda alltid något vid bestämmandet af afgälden, hvarförutom i vanligaste fall äfven inhemtades arrendatorns och lägenhetsinnehafvarens mening i frågan. Derefter bestämdes afgäldsbeloppet så, att det kunde anses motsvara verkliga värdet å lägenheten både i och för sig och äfven i förhållande till andra lägenheter, som möjligen funnes å samma egendom. På så sätt hade äfven förfarits vid bestämmandet af den afgäld, som ansetts böra föreslås för ifrågavarande vid allmänna landsvägen beqvämt belägna område. T. f. domänintendenten ansåge följaktligen, att 15 kronor om året alldeles icke vore något för högt belopp för lägenheten i fråga, derest den innehades af en enskild person, något som dock ej här vore fallet. Skulle åter afgälden bestämmas uteslutande med hänsyn till jordens afkastningsförmåga, syntes den af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna beräkningen af 11 kronor per hektar för ifrågavarande mark vara ett skäligt belopp. Och tillstyrkte t. f. domänintendenten för sin del, att området upplåtes till församlingen antingen med afgiftsfri nyttjanderätt eller, om detta ej kunde medgifvas, med eganderätt för en köpeskilling, motsvarande 25 gånger den af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagna afgälden 4 kronor 73 öre.

I härefter afgifvet underdånigt utlåtande yttrar domänstyrelsen, att med hänsyn till innehållet i Eders Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär den 6 december 1878 till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län angående infordrande af anbud å bestämd köpeskilling, då jord ifrågakommer till afsöndring från vissa kronans egendom, styrelsen ansåge behållna årliga afkastningen af ifrågavarande område böra läggas till grund för beräkning af köpeskillingen för samma område och att nämnda afkastning ej kunde uppskattas högre än till 4 kronor 73 öre; hemställande därför domänstyrelsen, att området måtte få afsön-

dras från hemmanet Belgstena n:o 1 samt till Kjula församling med eganderätt upplåtas, med tillträdet räknadt från den 14 mars 1900, under vilkor att församlingen senast en månad efter delfäendet af Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut i ärendet till Södermanlands läns ränteri såsom köpeskilling för området inlevererar 118 kronor 25 öre. I olikhet med Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande anser domänstyrelsen, i betraktande af områdets från stamhemmanet afskilda läge, något förbehåll att hålla området inhägnadt ej vara för tillgodoseende af kronans fördel erforderligt. Slutligen ifrågasätter domänstyrelsen, huruvida icke köpeskillingen lämpligen borde användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Med anledning af hvad sålunda i ärendet förekommit, får jag, som anser församlingen icke hafva förebragt tillfredsställande utredning till stöd för sin anhållan, att området måtte varda kostnadsfritt öfverlåtet, efter samråd med chefen för finansdepartementet, i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva,

att samma, å den af förste landtmätaren Lodén år 1899 upprättade karta utmärkta område om 0,43 hektar må från hemmanet Belgstena n:o 1 under Ribbingelunds kungsgård afsöndras samt till Kjula församling med eganderätt upplåtas, med tillträdet räknadt från den 14 mars 1900, under vilkor att församlingen senast en månad efter erhållen del af Eders Kongl. Maj:ts tillstånd till upplåtelsen till Södermanlands läns ränteri såsom köpeskilling för området inlevererar 118 kronor 25 öre; samt

att den inflytande köpeskillingen må få användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

C. E. Blom.